

נ.צ: 17098.13175 גוש: 30028/31/33/34/35/36/53,30817
הכרזת האתר: י-1091 עמ' 4318 13.7.95 IAA : 2820/0
רחוב: אגרון, הלל
תאור כללי: ריכוז של קברים, מבני קבורה ומערות קבורה.
הקשר סביבתי: אתר בשצ"פ בלב המרקם האורבני.

שמות אחרים: "גן העצמאות"

יעוד המקום: בית קברות, גן ארכיאולוגי פתוח.
בעלות: האפוטרופוס על נכסי נפקדים
מפעיל המקום: משרד הדתות.
שימושים: כיום: שטח מוזנח.

גודל: בינוני.
חפירות: לא בוצעה חפירה.
ניצפות: בינונית.
תיצפות: נמוכה.

תאור הממצאים:

בית הקברות: בית קברות נרחב מהתקופה הצלבנית, הממלוכית והעות'מנית. על חלק מהקברים הוקמו מבנים. מתוכם בולט כיום ה"קבוקיה"- מבנה דמוי קוביה המקורה בכיפה הנישאת על תוף- המאוזוליאום של האמיר עלא א דין בן עבדאללה. המבנה הוקם בשנת 1289. ממערב לבריכה מצויה מצבה הדומה למצבה שבמרכז מבנה ה"קבוקיה".

מערות קבורה: מערות החצובות בסלע המדרון. המערות הוסבו בשלבים מאוחרים יותר למגורים, אחסון ואגירת מים. בין המערות מצויה "מערת האריה".

מצבת קבר מהת' הצלבנית: מצבה בעלת מגרעות בדפנותיה המתוארכת לתקופה הצלבנית.

קבר ה"קבוקיה"

תקופות: מערות קבורה: רומית ואילך.
בית קברות: צלבני, איובי, ממלוכי ואילך.
רמת השתמרות: גבוהה.

ממצא מיוחד: מבנה ה"קבוקיה", מצבה צלבנית.

פוטנציאל לחפירה עתידית: 1, 2, 3, 4, 5

מידע נוסף:

מלון "פאלאס", בנוי על חלק משטח בית הקברות. הידיעה על מציאת עצמות אדם, בעת חפירת יסודות הבניין, הועברה למופתי חאג' אמין אל חוסייני שהורה להסתיר את דבר התגלית ולהמשיך בבניית המלון.

בית קברות ממילא

Mamilla cemetery

יחס אתר-סביבה:

בדומה לשטח בריכת ממילא, שטח ביה"ק ממוקם בסמוך ל"מרכז העיר" ויוצר חיץ בין אזור "נחלת שבעה" בצפון ורח' אגרון בדרום. קיים ניגוד בולט לעין בין השטח שממערב לביה"ק, שזכה לפיתוח נאה, לבין הבריכה ושטח בית הקברות שסביבה שנותרו מוזנחים ולא מטופלים.

נגישות: גבוהה מאוד. דרך עפר, היוצאת מהכביש המקשר בין רח' אגרון לרח' הלל מוליכה לבית הקברות.

שימור:

מצב השתמרות: המצבות: מרבית המצבות הממלוכיות הרוסות או הרוסות למחצה. עזובה ואשפה בשטח כולו. ה"קבוקה": המבנה שרד היטב (יחסית). בוצעו עבודות שימור (קיץ 1992) שכללו: חיזוק אבנים רופפות, ריסוס, ניקוי המבנה מצמחיה.

טכנולוגיות: אבן גיר מסותתת.

הערכה שימורית: מצבות ממלוכיות: מצב השתמרות גרוע ביותר. ה"קבוקה": מצב השתמרות טוב.

מסקנות:

לאתר חשיבות רבה מבחינה היסטורית, תרבותית ואדריכלית.

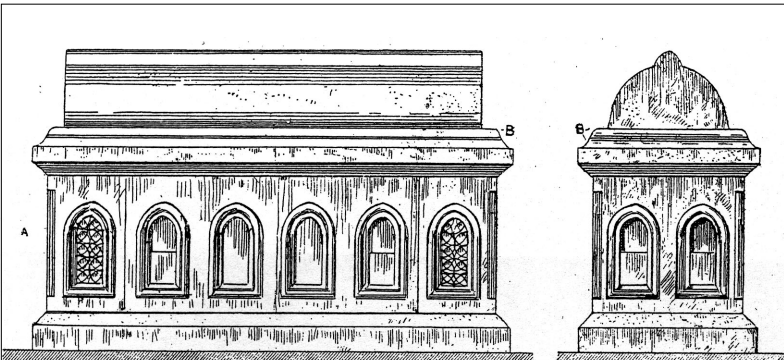
- יש לשקם את המצבות ההרוסות, לפתח מערכת שבילים וגינון בשטח האתר.
- יש להתקין שילוט באתר.
- יש לדאוג למערכת תחזוקה קבועה.

היחס לאתרים נוספים בסביבה הקרובה:

קיים קשר תקופתי/היסטורי לאתר 'נבי עקשה - קמריה' (36). האתר סמוך לבריכת ממילא (38). ניתן להדגיש קשרים אלו בעזרת שילוט מתאים המתאר את התקופה הממלוכית ואת האתרים המייצגים תקופה זו הפזורים באזור 'מרכז העיר'.

ייתכנות תיירותית: (בשילוב עם פיתוח בריכת ממילא) בינונית, ברמה עירונית.

☐	ערך ארכיאולוגי מיוחד
☒	ערך היסטורי
☒	ערך דתי-תרבותי
☒	ערך אדריכלי/טכנוי
☒	מייצג תקופה
☐	ערך נופי
☐	נדירות
☒	הישרדות
☒	מקבץ
☒	פגיעות

Scale 10 0 50 100 CM = 1 METRE

מצבה צלבנית (ממערב לבריכת ממילא) הדומה למצבה שבמבנה ה"קבוקה". מתוך: Clermont-Ganneau 1899:279-290

ביבליוגרפיה:

סקר ירושלים [102] אתר 383 דו"ח הועדה לקביעת גני עתיקות בי-ם, עמ' 28 תיק שימור מס. 4, תחום שימור, רע"ת. אייל מירון, ירושלים וכל נתיבותיה, יד יצחק בן צבי.

Clermont-Ganneau 1899:279-290

ממלא הנתונים: תאריך עדכון: חורף 2002

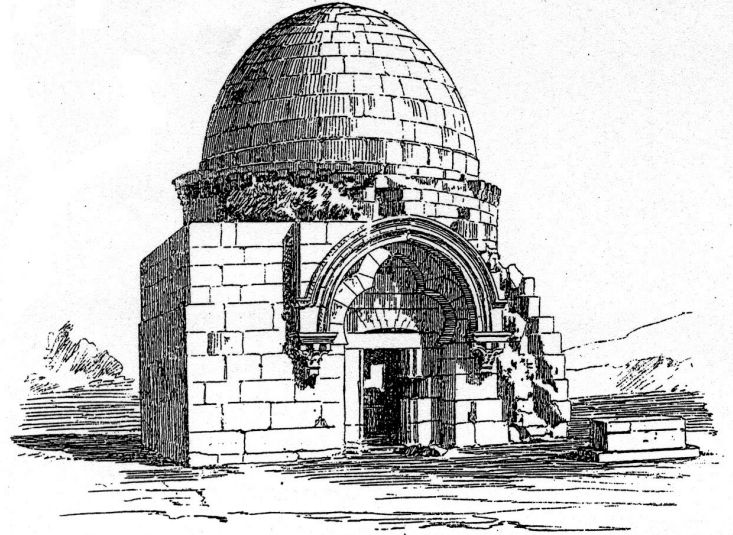
שחר פוני - אדריכל
יוחנן (גיון) זליגמן - ארכיאולוג

ה"קבקה", מתוך: Clermont-Ganneau 1899:279-290

ה"קבקה". מתוך: תיק מנדט 108, רעיית.

FUNERARY CHAPEL CALLED EL KEBEKIYEH.

מצבות ממלוכיות

מצבה צלבנית

מצבה ממלוכית. מתוך: תיק מנדט 108, רעיית.

מבט מכיוון רח' אגרון